

ROČENKA DOBROČINNÉHO KOMITÉTU V BRNĚ

Ročník 50.

CHUDÝM DĚTEM

*Jan Racek a Leoš Firkušný:*

# **JANÁČKOVY FEUILLETONY** **z L. N.**

Úvodní studie napsali

*Arne Novák a Vladimír Helfert*

**Ve prospěch chudých dětí českých škol brněnských**

Uspořádala

*Hana Humlová*

1938

Nákladem Dobročinného komitétu v Brně

Vytiskla knihtiskárna a nakladatelství Pokorný a spol. v Brně, Pekařská

*Všecka práva prací,  
uveřejněných v této ročence  
jsou vyhrazena autorům.*

PAMÁTCE  
LEOŠE JANÁČKA

*k desátému výročí*

*jeho smrti*



# LEOŠ JANÁČEK SPISOVATEL

*Napsal Arne Novák.*

Milenec a nevolník okamžiku, kypivě dojmová povaha, vášnivě srdce, libující si v citových výbuších, a při tom nespoutaná a nespoutatelná tvořivost, která uměleckým činem reaguje prudce a kvapně na všechny zevní i vnitřní podněty a přetváří je, zachovávajíc podivuhodně jejich bezprostřednost varu a víru — tak se nám rýsuje Leoš Janáček — člověk, Leoš Janáček — hudebník, kdykoliv prožíváme jeho dramatické, písňové i instrumentální projevy a když si jejich pomocí křísíme v paměti jeho zjev, tak jedinečný v naší umělecké kultuře a zároveň tak charakteristický pro naši národní povahu, zvláště v jejím východním větvení.

Čehokoli se tento mladistvý divoch, jinošský ještě pod bílou návějí kučer kmetových, dotkl svým temperamentním úderem, to zvučelo melodickým spádem a úsečnou rytmikou jeho nenapodobitelné bytosti pudového umělce, stále spiatého silnými kořeny se zemí. Komponoval stejně jako psal a nepsal jinak než mluvil; nelze pochybovati o tom, že by se grafologův úsudek o jeho rázném rukopise úplně kryl s hudebně psychologickými závěry, odvozenými z nápěvků jeho vlastní mluvy. Jistě se mýlili ti, kdož v Janáčkově lidském i hudebním výraze rozeznávali a zdůrazňovali především jeho lidovou mateřštinu s jazykovými i uměleckými názvuky nářečí a folkloru až po tu zkratkovost a úryvkovitost s jejím zvláštním sklonem k životní syntéze a k melodické esenci skutečnosti — toť právě jenom nápadný povrch, pod kterým se otvíraly teprve pravé hloubky Janáčkovy individuality. Ta byla jistě daleko složitější než se dohadovali jeho vrstevníci a přátelé, a než i dnes připouští zasvěcený a odborný rozbor jeho

děl; již okolnost, že se horlivý a nadšený znalec a ctitel lidové hudby moravské, tedy živlu konservativního, mohl na sklonku života octnouti na nejkrajnějším křídle hudební avantgardy evropské, kterou namnoze tvůrčími dohady anticipoval, nutí zamysliť se nad problematikou Janáčkova zjevu.

Každý prostředek, abychom bezpečněji porozuměli osobnosti tak komplexivní, musí býti vítán, a nelze nepotlačiti vděčnosti k mistru, který nám nechal tolik — i mimo vlastní hudební projevy — pomůcek k tomu; jejich obezřetné studium náleží arciť teprve budoucnosti. Nemůže býti ovšem nejmenšího sporu o tom, že mezi nimi Janáčkovy literární dokumenty stojí na místě nejpřednějších.

Z českých hudebníků-spisovatelů se může s Leošem Janáčkem sotva který měřiti; ani J. B. Foerster, který pevným a kultivovaným uměním slova zasáhl v různých dobách životních do rozmanitých oborů hudebního spisovatelství, od výrazné kritiky až po aforistickou úvahu filosofickou a citovou něhou orosenou vzpomínku nezanechal tak rozsáhlý ohlas slovesný jako jeho brněnský protinožec.

Několik úseků Janáčkova uměleckého úsilí jest doprovázeno literárními dokumenty. Hudební pedagogika, která ho zprvu tížila a k níž později našel kladný poměr tvůrčího ducha rozdávacího z přebytku, má z jeho pera knižní příspěvek s některými časopiseckými doplňky. Svěhlavá originalita výrazová ve spojení s odvážně osobitou koncepcí zavinila, že v naší teoretické hudební literatuře neproniklo intenzivněji dvojí znění Janáčkovy nauky o harmonii, oddělené od sebe plnými 18 lety, a i tu články, hlavně v »Hlídce«, dokreslují obraz. Nejproslulejší jsou Janáčkovy stati o lidové hudbě s průkopnickým úvodem k slavné Bartošově sbírce v čele, po nichž sahají stejně dychtivě ti, kdo by chtěli proniknouti k obtížnému problému Janáčkova vztahu k hudebnímu tvoření lidovému, jako ti, kdož studují toto pro ně samé. A hned v tuto souvislost se řadí Janáčkovy nápěvkové záznamy lidové a jiné mluvy se svým zápalným kouzlem tvořivě inspirované pozornosti i se svým kmitem zachyceného pregnantního okamžiku; aforistický doprovod slovní doplňuje tu notaci. Již jenom odborníci

znají hudebního kritika Janáčka, nejen z jeho vlastních »Hudebních listů«, ale i z »Moravských listů«, kde se naplno vybil útočný temperament sedmatřicetiletého bouřliváka mezi »Šárkou« a »Počátkem románu«; hledaje v tvoření samostatnou cestu, vypořádával se s Wagnerem, se Smetanou, s romantismem, úplně bez ohledu na konvenci a na tradici. Všecky tyto práce zasluhují souboru a kritického vydání, jež snad nedá na sebe dlouho čekati. Nejdříve se ho dostává Janáčkově drobné feuilletonistice novinové, v níž se s mnohými a někdy dlouhými přestávkami vyrovnával po 36 let se zevními i vnitřními podněty a do níž se vkládal celý, beze zbytků a bez výhrady, prudký genius upřímnosti, bezelstné dítě a výbušný stařec, jinošské srdce a živel bez břehů, tvrdohlavý Lach a nový Evropan. Těm jest věnována tato publikace.

Přese všecku mnohost a rozmanitost slovesných projevů zůstával Leoš Janáček spisovatelem jenom podružnou částí své bytosti: literatura nebyla nikdy jeho pravou mateřštinou, nýbrž spíše prostředkem, dorozumivacím výkladem a komentářem tvoření, poznámkovým doprovodem prožitků, zálibnou a rozmarnou arabeskou na okraji notového kontextu, kam vkládal celou svou bytost v jejich dramatických výbojích i lyrických prodlevách a kam odkazoval myšlenkové záblesky své stále bdělé, ale nesoustavné a neukázněné inteligence. Proto vše, co může o Janáčkových črtách a studiích pověděti literární kritik a psycholog, má hodnotu leda pomocných a druhořadých prostředků a soudů. —

Nejčistší z Janáčkových feuilletonistických skizz, psaných většinou v poslední čtvrtině jeho života, jsou beze sporu ty, které vytryskly bezprostředně z dojmové plnosti, z náladového okouzlení, z milosti požehnané chvíle pozorovatele velmi intensivního, nechovajícího se však k zevnímu světu s poddávající se pasivitou, nýbrž reagujícího naň celým temperamentem s vášnivostí citovou, s rozhorlením neb vzrušeným souzvukem volním a mnohdy již i s patrným nepokojem zaujetí tvůrčího. Jest zřejmo, jak se tu stále pře impresionistická vloha s expresionistickým živlem: jistě nám pronikavá analýsa Janáčkovy hudebnosti ukáže a vyloží tento stálý a nikdy docela nevyřešený zápas jako ústřední problematiku jeho umění, stojícího i časově na rozmezí dvou epoch

slohových. Ryze impresionistický jest i ve feuilletonistické próze Janáčkův poměr k přírodě, kterou jako dědictví z podbeskydského domova, nosí s sebou všude a stále znovu prožívá: v městě svého pobytu i na cestách, za letní prázdné i při soustředěné práci, ve všech ročních dobách a za každého osvětlení — synek ukvaldský se nemohl státi úplným měšťákem. To, co v přírodě jest nejprchavější a nejkmitavější, co tu žije pouze z laskavého dopuštění vteřiny, aby hned prchlo, proměnilo se, upoutává ho nejvíce, dráždíc zároveň, aby to zachytil a vyjádřil se sourodou prchavostí a kmitavostí co nejstručnějšího výrazu, takřka rozehvělou skvrnou slova, barevnou tečkou přívlastku, svítivým nárazem přerývané interpunkce. Tak se snaží fixovati pohyb a píseň vod, pramenných i tekoucích, sladkých ve vlasti a mořských v severské dáli, tryskajících i vlnících se, padajících ve slapech a tříštících se v horských bystřinách, které věru neměly tajemství pro tvůrce »Káti Kabanové«. A ještě s větším úsilím a se štěstím úplnějším se snaží tento kouzelník porozuměti řeči ptáků, ne porozuměti jenom, ale postihnouti její melodické zákony, nápěvkovým záznamem proniknouti do jejího tvarosloví a alespoň na chvílenku zbudovati vzdušný most mezi duší vnimatelovou a pudovým záchvěvem pěvcovým, podobně jako hudebně v »Lišce Bystroušce« s jakýmsi animálním panteismem jednotil v symfonickém dithyrambu lesa zvířata a lidi. V mnohých slovesných črtách a obrázcích si Janáček zapíná člověka, zvláště venkovana, jako pouhou pohyblivou barevnou skvrnu do přírodní pospolitosti a nejinak než ve svých komposicích pojímá lidový tanec jako součást dění přírodně živelného, jako samozřejmý a nezadržitelný výtrysk pohyblivého pudu, vlastního každému organismu; jeho lašské i hanácké tance, jeho balet »Rákocz Rákoczy« docházejí zároveň obdoby i výkladu v nejednom čísle feuilletonistickém.

Nebylo dozajista náhodou, porozuměl-li si Leoš Janáček přes hluboký rozdíl generační s tak typickým impresionistou v literatuře, jakým byl naturalisovaný Moravan R. Těsnohlídek, jehož inspirace byla proň zvláště plodná. Ale vlastní jeho místo jest uprostřed mohutného impresionistického pokolení moravského, v blízkosti Jana Herbena a Viléma Mrštíka,



s kterými v tolika věcech nesouhlasil a přece v nejbolestnějších vztazích se shodoval. Čtouce Janáčkovy dojmy z přírody a společnosti, jak je rád a ohnivě improvisoval pro »Lidové noviny«, musíme si často vzpomenouti na Herbenův »Hostišov«, na »Obrázky« a »Knihu cest«, Viléma Mrštíka a nejednou také na »Rok na vsi« od staršího z dioskurů diváckých. A proč bychom nepověděli pravdu celou, byť bolestnou? Uvažující o těchto příbuzenských obdobách, nepřestáváme litovati, že se ani Herbenovi ani Mrštíkům v literatuře u nás nepodařilo tak čisté dílo pudového impresionismu, vyvážené z hloubek lidové psychy, jakým jest v hudbě Janáčkův »Zápisník zmizelého« nebo »Její pastorkyňa«, ač právě slovesná skladba tohoto typu tanula jim trvale na mysli a rozpalovala od mládí jejich citžádost.

Tuto souvislost, doposud sotva postřehnutou, ozřejmuje ještě další rys Janáčkových náčrtkových próz, vzdálený na pohled jeho impresionistickému principu slohovému. V hukvaldských vzpomínkách, ve feuilletonech z cest po cizině, uprostřed přírodních obrázků, v nápěvkových zápisech se kmitne co chvíli realistická postavička, nahozená způsobem genrovým, kterou oživuje spíše záliba v bonhomní, ano přízemní grotesce než úsilí o monumentalisující typisaci, jaké tolik milujeme v »Kátě Kabanové«, na vrcholných místech »Věci Makropulos« a v koncepci »Z mrtvého domu«, mluveno jenom o Janáčkových operách. Čím to, že právě proň měl tolik přitažlivosti genre, který jest umělecky pouhou průpravou k integrálnímu realismu, že mistr nepocítil jeho rušivou zlomoc, která se stala osudem — ne pouhou vinou libreta — jak »Výletům pana Broučka«, tak hospodským výjevům »Lišky Bystroušky«, že nechtěl opustiti příliš lidskou přízemnost tam, kde měl sám dosti síly k rozletu a ke vzletu?

Snad obdoba jeho obou mladších impresionistických partnerů v beletrii vysvětlí leccos i z těchto rozpaků. Genrové postavičky, jimiž se hemží stejně všechny pozdější povídky a romány Viléma Mrštíka jako Těsnohlídkova výpravná reportáž z brněnského města a obvodu, přešly do knih z dojmově kmitného pozorování zevnějšku s jeho pohyby a obyčeji, jež si spisovatelé takřka jen ověřovali studiem vnitřního života. Styk jejich s těmito figurkami nebyl trvalý prožitek

jejich osudů a žádoucí integrace s nimi, nýbrž byl to celkem vztah impresionistů k lidské látce, nikde nepronikající pod povrch. To stačovalo občas i Janáčkově v causeristických zápisech i v nižších vrstvách hudebního tvoření; bude pro Janáčkovského badatele jednou velmi poučné, aby si srovnal metodu této genrové charakteristiky ve vzpomínkových hukvaldských obrázcích prózou a v obou zmíněných operách »Broučích« a »Bystroušce«. Budou to hodnotné příspěvky k tvarosloví českého impresionismu slovesného a hudebního.

A přece byl Leoš Janáček kýmisi zcela jiným než pouhým impresionistickým umělcem; také o tom nás poučuje jeho básnivá próza novinářská. Úžasná citlivost jeho duše pro dojmy neměla do sebe pranic trpného a neměnila se nikdy v neosobní receptivitu, naopak vášnivý cit, stejně bouřný v souhlase jako v odporu, vpadal pravidelně do dojmové a náladové pohody okouzleného naturisty. Jak uměl Leoš Janáček projevovati své zaujetí, s jakou dramatickostí osobního postoje znal odmítati, jak hrála a svítila sympatie tohoto věčného jinocha, neschopného blaseovanosti! Ve feuilletonistickém cyklu »Nápěvky mluvy« můžeme snad nejlépe sledovati tento vpád expresionistického živlu do pozorovatelské funkce impresionistovy. Běželo v podstatě o čisté záznamy zvukových projevů, unikajících sluchu, a porozumění průměrnému, ale pro nesmírně jemnou vnímavost Janáčkovu bohatě úrodných rysy povahokresebnými a charakterisačními. Janáček však nezapisuje s předmětnou lhostejností jako pouhý trpný ovladatel recepčního přístroje. K velkým objektům svého pozorování a studia, k Masarykovi, Jos. Zubatému, Rabindranáthu Thakúrovi, k Smetanově dceři se blíží ne krokem, nýbrž skokem entusiasmů, zmocňuje se jejich nejosobnějšího tajemství za doprovodu prudké účasti, která překresluje do nadživotních rozměrů, monumentalisuje, přímo sugeruje přítomnost velikosti. Jsou to na pohled jenom dojmově zvukové reportáže, ale za nimi se vzdutou vlnou vzpíná vášnivá vůle prožívat osobnost a skutečnost jako kus životního heroismu; maně vzpomínáme na rapsodii o Tarasu Bulbovi, na bezručovské sbory, zvláště »Sedmdesát tisíc«, na »Glagolskou mši«, kde se Janáčkovy monumentalisace světa duchového a mravního rozklenula do oblouků nejsmělejších.

Kdokoli se bude kdy zabývatí silnou citovou složkou Janáčkovy osobnosti, sáhne s prospěchem k těm z jeho feuilletonistických črt, kde se jakoby úkradkem a se zdrženlivostí opravdu mužnou zpovídá ze svého vztahu k vlasti a národu. Jest při tom velmi konkrétní a neupadá nikdy do povšechných a obecných úvah o národnosti. Jeho uvědomení, tuhé a neoblomné, sebevědomé a hrdé, spíše posupné než sentimentální, má ráz lašský a moravanský a rozjiskřuje se hlavně v nárazech s němectvím brněnským neb berlínským. I zde jsou východiskem dojmové zážitky, ztlumočené náznakovitě a v nápovědech často prostředím hudebním a hudebnickým; zprvu ani čtenář netuší, že by mělo dojít k citové konfesi, a že by se impresionistické skvrny mohly rozžehnouti v prudký požár vášnivého zanícení.

Velká fuga se zdá býti vůbec vyloučena ze slohových prostředků Janáčkových, stejně jako každý projev rétorický. Krátce, pádně, názorně, ale zároveň zkratkově, útržkově, náznakově žene se rytmem horské bystřiny a jarního větru jeho věta, jež jest nikoli stavěna, nýbrž většinou improvisována. O intenzitě a pravdivosti těchto prožitků nelze pochybovati, zato nemůže býti sporu o tom, že i jejich slovesné zachycení jest spíše darem a milostí okamžiku než výsledkem práce stylistovy. Jsou to většinou mžikové snímky, jaké upoutávají svou věrností; pohledy do dílny a do života v nestřežených okamžicích, často s překvapující indiskretností; listy a lístky důvěrné, určené při svém zrodu spíše pro sama pisatele než pro jeho publikum. Odevzdávají se zde čtenářstvu nikoli jako slovesná tvorba, rovnocenná Janáčkovu tvoření hudebnímu, nýbrž jako dokumenty, tuto tvorbu ilustrující. Jako literární dokumenty, s nimiž se v dějinách české hudby moderní může sotva co měřiti.

# SEZNAM FEUILLETONŮ LEOŠE JANÁČKA Z LIDOVÝCH NOVIN.

Strana

1. Nový proud v teorii hudební. (Feuilleton čistě teoretické povahy. Jeho obsah zpracoval Janáček podrobně ve svých teoretických pracích.) Roč. II., č. 251, 252, 257 a 261, 4., 6., 11. a 16. XI. 1894. (Neotištěno)	
2. Jablunkovské Mosty. Roč. XV., č. 355. 24. XII. 1907 . . . . .	109
3. Světla jitřní. Roč. XVII., č. 353. 24. XII. 1909 . . . . .	40
4. Bez bubnů. Roč. XIX., č. 105. 16. IV. 1911 . . . . .	39
5. »Pod šable.« Roč. XIX., č. 117. 29. IV. 1911. (Večery) . . . . .	66
6. Z nové sbírky národních písní moravských. (Text Pavel Váša, Janáček doprovází pouze notovými příklady.) Roč. XIX., č. 354. 23. XII. 1911. (Neotištěno)	
7. Jaro. Roč. XX., č. 14. 6. IV. 1912. (Večery) . . . . .	86
8. Výlety páně Broučkovy. Roč. XXV., č. 351. 23. XII. 1917 . . . . .	60
9. Mo-ra-va-ny! Mo-ra-waaan! Roč. XXVI., č. 93. 6. IV. 1918 . . . . .	110
10. Nedočkal se. Roč. XXVII., č. 153. 3. VI. 1919 . . . . .	67
11. Ticho. Roč. XXVII., č. 236. 26. VIII. 1919 . . . . .	53
12. Úvodní slovo k otevření konservatoře hudby v Brně. Roč. XXVII., č. 278. 7. X. 1919 . . . . .	134
13. Stehlíček. Roč. XXIX., č. 269. 1. VI. 1921 . . . . .	89
14. Z přednášky prof. Torraca. (Pouze nápěvkové záznamy.) Roč. XXIX., č. 282. 8. VI., 1921. (Neotištěno)	
15. Rabindranath Tagore. Roč. XXIX., č. 308. 22. VI. 1921 . . . . .	80
16. Z Vysokých Tater. Roč. XXIX., č. 354. 18. VII. 1921 . . . . .	127
17. Rytá slova. Roč. XXIX., č. 474. 22. IX., 1921 . . . . .	77
18. Adolf Šrajbr. Roč. XXIX., č. 480. 25. IX. 1921 . . . . .	136
19. Otázky a odpovědi. Roč. XXX., č. 64. 5. II. 1922 . . . . .	68

20. Počátek románu. Roč. XXX., č. 138. 17. III. 1922 . . . . .	72
21. Ty lásky! Roč. XXX., č. 192. 16. IV. 1922 . . . . .	91
22. Milieu. Roč. XXX., č. 234. 11. V. 1922 . . . . .	93
23. À la polka. Roč. XXX., č. 292. 13. VI. 1922 . . . . .	137
24. Tři. Roč. XXX., č. 312. 24. VI. 1922 . . . . .	95
25. Studánky. Roč. XXX., č. 450. 8. IX. 1922 . . . . .	48
26. Kohoutek. Roč. XXX., č. 527. 20. X. 1922 . . . . .	97
27. Sedm havranů. Roč. XXX., č. 600. 30. XI. 1922 . . . . .	99
28. Starosta Smolik. Roč. XXXI., č. 138. 18. III. 1923 . . . . .	43
29. Ústa. Roč. XXXI., č. 331. 5. VII. 1923 . . . . .	101
30. Měl výtečný sluch. Roč. XXXII., č. 13. 8. I. 1924 . . . . .	73
31. Tvůrčí mysl. Roč. XXXII., č. 112. 2. III. 1924 . . . . .	139
32. Špačiček pán. Roč. XXXII., č. 220. 1. V. 1924 . . . . .	104
33. Berlín. Roč. XXXII., č. 244. 15. V. 1924 . . . . .	118
34. Smetanova dcera. Roč. XXXII., č. 497. 3. X. 1924 . . . . .	81
35. Liška Bystrouška. (Pouze notový záznam.) Roč. XXXII., č. 549. 1. XI. 1924. (Neotištěno)	
36. Scéna lišiček. (Pouze notový záznam.) Roč. XXXII., čís. 554. 5. XI. 1924. (Neotištěno)	
37. »U Harabiša.« Roč. XXXII., č. 601. 30. XI. 1924 . . . . .	47
38. Na pravé stopě. Roč. XXXIII., č. 174. 7. IV. 1925 . . . . .	74
39. Když ptáčci jdou spat. Roč. XXXIII., č. 369. 26. VII. 1925 . . . . .	105
40. Josef Zubatý. Roč. XXXIII., č. 532. 24. X. 1925 . . . . .	84
41. O pomník Pavlu Křížkovskému. Roč. XXXIII., č. 541. 30. X. 1925 . . . . .	113
42. »Basta!« Roč. XXXIII., č. 558. 8. XI. 1925 . . . . .	120
43. Moře, země. Roč. XXXIV., č. 297. 13. VI. 1926 . . . . .	124
44. Sletové fanfáry. (Pouze notový záznam.) Roč. XXXIV., č. 335. 4. VII. 1926. (Neotištěno)	
45. Nota. Roč. XXXIV., č. 375. 28. VII. 1926 . . . . .	140
46. Toulky. Roč. XXXV., č. 26. 16. I. 1927 . . . . .	115
47. K čemu se přiznávám. Roč. XXXV., č. 78. 13. II. 1927 . . . . .	62

	<b>Strana</b>
48. Moje děvče z Tater. Roč. XXXV., č. 165. 1. IV. 1927 . . .	57
49. Schytali je! Roč. XXXV., č. 333. 3. VII. 1927 . . .	128
50. Už jsou pod střechou. Roč. XXXV., č. 383. 31. VII. 1927 . .	130
51. Pro pár jablek? Roč. XXXV., č. 446. 4. IX. 1927 . . .	57
52. Glagolskaja missa. Roč. XXXV., č. 598. 27. XI. 1927 . . .	63
53. Moje město. Roč. XXXV., č. 648. 24. XII. 1927 . . .	59
54. Pepík a Jeník. Roč. XXXVI., č. 182. 2. IV. 1928 . . .	129
55. Zvoní na poplach. Roč. XXXVI., č. 256. 20. V. 1928 . . .	131
56. Moje Laško. Roč. XXXVI., č. 269. 27. V. 1928 . . .	38

Ed. Milén: Leoš Janáček (podobizna)	
Úvodem . . . . .	7
Arne Novák: Leoš Janáček spisovatel . . . . .	15
Vladimír Helfert: Kořeny Janáčkova kritického stylu .	22
Jan Racek a Leoš Firkušný: Leoš Janáček a Lidové noviny . . . . .	29
I. Rodné »Ukvaly« . . . . .	37
1. Moje Lašsko — 2. Bez bubnů — 3. Světla jitřní	
4. Starosta Smolík — 5. »U Harabiša« — 6. Studánky — 7. Ticho	
II. V životě a práci . . . . .	56
8. Moje děvče z Tater — 9. Pro pár jablek? —	
10. Moje město — 11. Výlety páně Broučkovy	
12. K čemu se přiznávám — 13. Glagolskaja missa	
III. Lidová hudba a píseň . . . . .	65
14. »Pod šable« — 15. Nedočkal se — 16. Otázky a odpovědi	
IV. Nápěvky mluvy . . . . .	71
17. Počátek románu — 18. Měl výtečný sluch —	
19. Na pravé stopě — 20. Rytá slova — 21. Rabindranath Tagore — 22. Smetanova dcera — 23. Josef Zubatý .	
V. V přírodě . . . . .	86
24. Jaro — 25. Stehlíček — 26. Ty lásky! — 27. Milieu — 28. Tři — 29. Kohoutek — 30. Sedm havranů — 31. Ústa — 32. Špačíček pán — 33. Když ptáčky jdou spat —	

VI. Národní uvědomení . . . . .	108
34. Jablunkovské Mosty — 35. Mo-ra-va-ny! Mo- ra-waaan! — 36. O pomník Pavlu Křížkovskému	
VII. Dojmy z cest . . . . .	114
37. Toulky — 38. Berlín — 39. »Basta!« — 40. Mo- ře, země — 41. Z Vysokých Tater — 42. Schytali je! — 43. Pepík a Jeník — 44. Už jsou pod stře- chou — 45. Zvoní na poplach	
VIII. Psychologie tvorby . . . . .	133
46. Úvodní slovo k otevření konservatoře hudby v Brně — 47. Adolf Šrajbr — 48. A la polka — 49. Tvůrčí mysl — 50. Nota	
Poznámky k feuilletonům . . . . .	145
Seznam feuilletonů Leoše Janáčka z Lidových novin	156



## **Ze zprávy o činnosti Dobročinného komitétu v Brně.**

Náš spolek snažil se plniti podle svých sil úkol vytčený stanovami. Tradiční ošacování bylo provedeno opět za osvědčeného vedení pí M. Hübnerové. Poděleno bylo 1718 dětí českých škol brněnských. Do prázdninové osady Sdružení soc. práce poslali jsme opět 20 dětí, letos ještě za vedení naší místostarostky pí V. Šťasné. Uvažujeme zříditi vlastní prázdninovou osadu a tak prohloubiti činnost ve prospěch naší mládeže. Spolkové příjmy plynuly z nálepkové akce (6261.— Kč), z ochotnického představení, pořádaného zábavním odborem za spolupůsobení naší dvěti družiny (5346.50 Kč), ze subvencí (26.710.— Kč), z členských příspěvků, sbírky, darů a j. (10.961.60 Kč). Největší příjem byl z naší ročenky »Chudým dětem« (30.896.50 Kč). Spolkové vydání bylo celkem 94.295.05 Kč. O naše finance se vzorně stará dlouholetá pokladní pí M. Záturecká.

XLIX. ročenku »Chudým dětem« s názvem »Živý Vrchlický« vydali jsme začátkem prosince 1937 opět za redakce pí Hany Humlové. Vydáno bylo 4300 výtisků. Vracené výtisky byly opět a opět rozesílány na nově získané adresy a tak se stalo, že ročenka byla zaslána celkem na 5612 adres. Z příjemců si ponechalo a zaplatilo 3661; jejich jména a zaplacené částky jsou uvedeny na příštích stránkách této přílohy. Ročenku nezaplatilo ani nevrátilo 372 adresátů. Příjem za ročenku byl 53.018.85 Kč, vydání 22.122.35 Kč.

Ročenka byla opět přijata kritikou velmi příznivě. Pokud nám známo, uveřejnily posudky tyto listy: Pražské noviny 10. a 25. XII. 1937, Lidové noviny 11. a 12. XII. 1937 a 3. a 4. I. 1938, Ranní noviny (Praha) 14. XII. 1937 a 5. II. 1938, Český deník (Plzeň) 19. a 25. XII. 1937, Prager Presse 21. XII. 1937 a 1. I. 1938, Rozhlas v Moravské Ostravě 23. XII. 1937, Stráž českého východu (Vysoké Mýto) 24. XII. 1937, Pestrý týden 25. XII. 1937, Národní noviny 25. XII. 1937, Brněnská Svoboda 28. XII. 1937, Našinec (Olomouc) 30. XII. 1937, Národní politika 1. I. a 6. II. 1938, Jas (Praha) 1. I. 1938, České slovo 7. I. 1938, Právo lidu 7. I. 1938, Jednota, týdeník Štefánikovy spol. (Bratislava) r. II. č. 2, Moravskoslezský deník 9. I. 1938, Literární noviny r. X. č. 7, Škola měšťanská (Praha) 15. I. 1938, Věstník Zemské organizace pokrok. žen moravských r. VI. č. 1, Národní listy 19. I. 1938, Kolo moravských spisovatelů r. VIII. č. 1, Národní osvobození 23. I. 1938, Národní myšlenka (Praha) 31. I. 1938, Moravský přítel lidu 5. II. 1938, Časopis Čsl. obce učitelské 10. II. 1938, Moravský věstník (Olomouc) 27. II. 1938, Naše kniha č. 2 1938, Sokol (Praha) č. 2 1938, Zvon 2. III. 1938, Nedělní list 6. III. 1938, Hovory o knihách 10. III. 1938, Cesta (Praha) r. I. č. 4, Akord (Brno) 1938-II., Český časopis historický č. 1 1938.

Redaktorce ročenky pí Haně Humlové udělila dne 3. března 1938 Česká akademie věd a umění poctu 5000 Kč z fondu Fr. L. Riegra za obětavou a nezištnou práci, kterou vykonala pro strádající děti, zejména za zá-

služnou činnost, kterou vyvíjí v Dobročinném komitétu v Brně redigováním ročenky »Chudým dětem«, přijímané po léta odbornými kruhy jako hodnotnou a dnes již i nezbytnou složku literární. Redaktorka koná také nezištně všechny práce administrativní, spojené s vydáváním ročenky. Z této činnosti paní Hany Humlové v období 1929 až 1938 byl pro náš spolek čistý zisk 268.950.50 Kč. Dobročinný komitét uspořádal na počest své redaktorky dne 12. března 1938 společnou večeři, které se zúčastnilo mnoho předních osobností brněnské společnosti.

Výbor našeho spolku jest ustaven takto: starostka pí A. Hlavinková — místostarostky pí V. Šťasná a M. Rozsivalová — jednatelky pí B. Veselá a sl. dr. B. Hauserová — pokladní pí M. Záturecká — účetní pí M. Ujčíková — redaktorka ročenky pí H. Humlová — správkyně skladu pí M. Hübnerová — její náhradnice pí M. Kožoušková — předsedkyně zábavního odboru pí A. Podlipná — místopředsedkyně záb. odb. pí L. Vojtěchová — členky záb. odb. pí A. Chmelařová, B. Vincourková, H. Vrtělová — zapisovatelky pí I. Nussbaumová a R. Moysová — členky výboru pí M. Jůvová, V. Kašpárková, H. Koncerová, Z. Neugebauerová, M. Pauková, A. Podpěrová, H. Svobodová, K. Šimková, M. Vaňková a B. Zedníková — náhradnice výboru pí B. Kůrková a J. Mrázová — revizorky účtů pí J. Rapantová a L. Svobodová — jejich náhradnice pí L. Ledererová a O. Weinerová.

V Brně dne 30. září 1938.

**Božena Veselá,**  
jednatelka.